

malenih grupa, čije sektaške nakane nemaju ništa zajedničko s duhovnim siromaštvom. Oni vrijeđaju sve koji čuvaju neki smisao za zahtjeve kršćanskog imena. Koliko ovisi o njima, ruše Crkvu, jer bi Crkva, u koju bi se uveo takav nered ili u kojoj bi zavladao takav moral, bila određena na propast. Bila bi bez efikasnosti, bez misionarskog poleta i bez ekumenske snage.

Nek nam bude dopušteno oponirati tim anarhističkim ispadima veoma skromno svjedočanstvo koje potječe od jedne superiorne žene. Ona je provela čitav svoj život u službi siromaha, i to u nevjerničkoj i neprijateljskoj sredini. Poslije smrti (1964) sabrani su njezini spisi. U tim spisima svatko od nas može prepoznati i naučiti što je prava duhovnost; svatko može saslušati opomenu — uvijek potrebnu — da »vjeru u Kristu mogu proživljavati jedino Ponizna i blaga srca«. Ta se žena zove Magdalena Delbrel. Godine 1952. ovako je pisala: »Dijeleći već 18 godina sudbinu jednog pučanstva ne samo bez vjere već i bez sjećanja na kršćanstvo; povezana veoma duboko s onim što Crkva u Francuskoj nosi »novo i staro«; uvjereni da naša vjernost traži misionarski zanos uvijek žrači i naša poslušnost uvijek jaču ukorijenjenost, željela sam poći u Rim, u ime svih... Da bi to bio jedan čin vjere i ništa više, došla sam u Rim jutrom; otišla sam ravno na grob sv. Petra... I tu sam ostala cijeli dan i otputovala uvečer u Pariz.« Divne li veličine u tom jednostavnom gestu! On je moćniji da održi crkvenu koheziju nego li toliki protivni gesti da je rastvore.

Doduše problemi »struktura« kako se kaže, u Crkvi imaju svoju važnost, ali nisu glavni. Uostalom, ako te strukturalne reforme ne budu na korist unutrašnje, duhovne obnove, bit će štetne. I Oscar Cullmann je pisao: »Modernizacija (Crkve, o. m.) morala bi biti isključivo posljedica unutrašnje crkvene obnove, a ne neki ideal za se.«

VLADIMIR MERČEP

SADAŠNJA KRIZA U CRKVI*

Nasrtljiva želja ocrnjivanja

Opcenito osporavanje danas je dvostruko. Nastaje na strukturama izgrađenog društva kao i na intelektualnoj baštini, uzdrmanoj u samim njezinim korijenima, što nam je prenosi to društvo. A u jednom i drugom od tih područja vidimo je na djelu u krilu katolicizma.

Razumije se, mi ovdje ne govorimo o ozbiljnim kritikama opisanim u njihovu objektu od mjerodavnih i odgovornih ljudi, koji se brinu za opravdane reforme i nužno potrebna prilagođivanja, iako najdublje obnove dolaze više od nadahnuća svetaca negoli od planova reformatora. Mi ne govorimo o kritikama, ni o onim pretjeranim u njihovu obliku, koje su inspirirane ljubavlju. Želimo jednako tako priznati da se danas postavljaju mnoga pitanja koja se ne mogu svjesti na rušilačko djelovanje: nije naime još sve ure-

đeno i pronađeno, i uvijek ima mjesta za nova traženja.

Ali smo prisiljeni upozoriti također na ono žučljivo i buntovno raspoloženje (svaki nam dan o tome donosi nove primjere), unaprijed smišljeno koje ništa ne šteti; želja za omalovažavanjem, neka vrst agresivnosti koja se u isti mah usmjeruje protiv prošlosti Crkve i protiv njezina sadašnjeg postojanja, protiv svakog oblika njezina auktoriteta, protiv svih struktura, ponekad bez razlikovanja onih koje su rezultat povijesnih prilika od onih koje su u Crkvi bitne jer su božanskoga podrijetla.

Neki duhovi kroz jednu ogradu bacaju u sjenu sve što je Crkva tokom stoljeća stvorila; to su plodovi čovječanstva, to su svi oni doprinosi procvatu čovjekove osobnosti, to je plodnost uvijek domišljate ljubavi, koju ona orpe u Evanđelju i podržava u dušama svoje djece.

* Dijelovi predavanja koje je de Lubac održao na sveučilištu u Missouru 29. V 1966. To je predavanje osnovna njegove knjige »L' Eglise dans la crise actuelle«.

Uostalom lako je pronaći razloge za podržavanje ili srdžbu u beskrajnom mnoštvu povijesnih činjenica i u promatranju ljudske bijede. Njezina prezrena tradicija osjeća se još samo kao teret, i premda je ona prije svega živa snaga kadra da se posadašnjuje, izjednačuje se — jer se više ne ulaže napor da se shvati — s otpacima mrtve prošlosti.

Jednako se tako auktoritet Crkve promatra još samo kao vanjska sila, čak i neprijateljska, čija se svaka odredba smatra tiranskom. Učiteljstvo Crkve podnosi se s nestrpljivošću; njegove odluke smatraju se pretjeranim; s nepoštovanjem se o njima raspravlja, pa se čak i potpuno odbacuju. Ne ustručavaju se javno buniti protiv njih. Izgleda kao da se ponekad izgubio svaki osjećaj za narav i zahtjeve kršćanske slobode. I ja se čudim mirnoj savjesti tolikih sinova Crkve koji, iako nisu nikada nešto veliko učinili misliti ili trpjeli, niti uzeli vremena za produblјivanje problema, postaju uz pljesak prevrtlјive mase tužitelji svoje majke i braće. Slušajući ih tako, pomislio sam: koliko bi više Crkva, čitava Crkva, bila u pravu da se tuži na njih!

Kritički duh, a ne kritikantski

U stvari, kada kritikantski duh postaje jedino aktivan, lako se sve obara u prašinu. On više ne dopušta da se vidi čvrstina duha, ni stalnost tradicionalnog naučavanja, ni povezanost i jedinstvo objavljene istine preko raznih vremenskih načina izražavanja koji se podudaraju ili izmjenjuju jedno za drugim. Tada se božanska objava, koja se neizbježno očituje u znakovima, svodi na slijed čisto ljudskih misli i tumačenja. Tada kršćanska vjera, uzeta u svojjoj autentičnosti, nije više ništa drugo nego proizvod kulture, bez sumnje važan, ali kao takav prolazan. Tada teologija ili ono što se tim imenom naziva mora donijeti neposredan odgovor na pitanje današnjega čovjeka, a da se više ne brine za čovjeka od uvijek, i teolog, umjesto osuvremenjenja produblјavanja Kristove poruke, nema drugih briga nego da sve više bude moderan. Tada na šte-

tu svakoga istinitog kritičkog duha prevladava duh kritikantstva.

On naravno nalazi izabrano područje u svetoj literaturi koje je zadnji predmet dotaknut samo preko slika i simbola. U tom se slučaju postavljaju kršćanski mislioci svih stoljeća kao oni koji više nemaju što kazati. Tradicionalne formule vjere prikazuju se kao nastale slučajno nekog dana i zato se mogu ismijevati kako bi se našla tobože i jednostavna zamjena, i pod izlikom da se mišljenja izraz ispražnjuje se sama vjera.

Bolećivi negativizam

Ne ustručavamo se kazati: ništa od svega toga ne donosi nadu. Vjera koja se rasplinjuje ne može biti plodnosna. Zajednica koja se raspada nije sposobna zračiti i privlačiti. Nemir nije život. Zadnja krilatica ne znači novu misao. Najrazorniji kritičari ujedno su i najneplodniji. Prava odvažnost je sasvim druga stvar i, kako je to jučer primijetio jedan protestantski teolog, mnoge geste koje se smatraju odvažnima samo su jedna »vrsta izgovora za osporavanje«. Stvaralaštvo nije obično čin onih koji se time hvale, a u stvarima vjere i kršćanskog života još manje nego bilo gdje drugdje.

Ovakve izjave, ja to znam, predstavljaju opasnost da se njihov auktor svrsta u nekakvu mećasnu kategoriju. Držat će ga za »konzervativca« ili »reakcionara« ili »integristu« ili jednostavno za »natražnog«. Mnogim se riječima može izmijeniti njihovo značenje ili se one primjenjuju nasumce. Ipak zato nije manje sigurno da čitava budućnost Crkve, čitava plodnost njezine misije, sve ono što ona može i mora donijeti svijetu danas, ovisi o snažnom budućnosti vjere.

Osloboditi kršćansku savjest od bolesnog negativizma, od neurastenije koja je glođe, od kompleksa manje vrijednosti koji je paralizira, od sumnjivih mreža koje je guše, znači postaviti prvi uvjet obnove kojoj Crkva teži.

Otvaranje svijetu nije sekularizacija

Ako nam koncilska uredba »Gaudium et spes«, koju bi neki željeli

jedinu zadržati, preporuča »otvaranje svijetu«, ona to čini u posebnom smislu kad se služi tom riječi. Ona to radi u ime dinamizma naše vjere protiv bojažljivog i sebičnog zatvaranja koje bi bilo znak gubitka životnosti. Ona to radi da bi ispunila ulogu duše u tijelu povodeći se za poznatom formulom Epistole Diognetu na koju podsjeća koncil: konačno i zato da bi u svijetu prodrlo spasenje koje dolazi od Isusa Krista.

Međutim, ne događa li se baš protivno, naime, da takvo otvaranje postaje zaboravljanje spasenja, udaljivanje od Evanđelja, stupanje u sekularizaciju, bezbrižno napuštanje vjere i čudorednih navika, ukraško miješanje sa svijetom, uzmicanje, gubljenje identiteta, a to znači izdaju našega zadatka prema svijetu?

Evo obnovljene Crkve

Ništa od ovoga što je do sada rečeno ne smije se protumačiti kao znak pesimizma. Vremenima kriza vlastito je da se najbolje miješa s najgorim. Kristovo obećanje ne može nas izdati. Duh Kristov neće napustiti njegovu Crkvu. I danas taj Duh jednako djeluje, nadahnjuje veličanstvena djela, najčešće skrivena. Mi sada poznamo neka od njih koja je On potaknuo u prijašnjim generacijama, često tako nepravedno izvikana, a sutra će biti poznata ona koja cvjetaju u krilu naše generacije. Ono što smo upravo opisali u nekoliko crta, predstavlja bućnu novost: usprkos odveć stranim rušenjima koja je ta moda već uzrokovala, ona ne zadire duboko u život. Ona ne dodiruje ni ozbiljno teološko razmišljanje, ni metodičke napore pastoralke, ni cvjetanje novih i tako brojnih oblika apostolata, ni stav odanosti i služenja, ni šutnju i žrtvu tolikih poniznih kršćana čija je vjernost neranjiva u svakoj krizi, a koju pozna jedino Bog.

Ako se bolje promotre činjenice pomodarstva, koje se prikazuju kao napredak što utire putove budućnosti, prisustvujemo također izvanrednom dozrijevanju kojemu je koncil dao zamah i koje dopušta da se govori, ne doista o novoj Crkvi ali o obnovljenoj svakako.

Brojni su oni koje novosti, blebentanje ili zaplašivanja ne okreću od razmišljanja i molitve i koji su time još snažnije prožeti ljubavlju, još spremniji na sva preoblikovanja koja traži postojanost ljubavi...

Među onima pače koju su zauzeli obrambeni stav i koji izgledaju nepovjerljivi prema najpoželjnijim reformama, mnogo ih je koji bi se bez teškoće priklonili onome što duhovni poglavari od njih traže, kad ne bi bili paralizirani tolikim raznovrsnim i lažnim obnovama.

Ljudi koji traže Boga

Znakovi kojih smo se upravo dotakli nisu manje očiti. Oni su sposobni, usprkos tolikim tužnim razlozima da u nama podržaju veselu nadu. I mi tu susrećemo, još izvan Crkve i na njezinim granicama, zov tolikih ljudi koji traže Boga, a da to uvijek ne znaju i koji, čini se, samo čekaju susret s potpunim kršćanima kako bi im se onda priklonili.

Doista, i kad svih tih znakova ne bismo imali, naša bi nada morala ostati netaknuta: zar nije upravo u najtamnijim vremenima nada najljepša? Ali ti su nam znakovi upravo dani. U srcu naše povijesti urezano je Evanđelje koje nije ništa drugo nego Isus sam. On ostaje uvijek prisutan, uvijek nepresušiv izvor u središtu naše tako dramske stvarnosti.

Ipak ostaje nužno potrebno, ako hoćemo, nadvladavajući sadašnju krizu kao avion koji se neko vrijeme bori protiv oluje kako bi se mogao vinuti u veće visine, da se prestanemo okretati sami oko sebe u jalovoj uzbuđenosti i da gledamo cilj pred osobom. Ja bih upozorio na dva zahtjeva koja mi se čine najosnovnijima.

Ljubav prema živoj osobi Isusa Krista

Prvi je zahtjev ljubav prema Kristu. Upravo ta ljubav stvara kršćanina. To se neće promijeniti. Prema stoljećima i prema pojedincima, ona uzima razne oblike i izražava se u vrlo različitim nijansama, ali nikada ne izostaje. A ona je danas u opadaju. Proglasili su je dotrajalom, neostvarljivo i pomalo smiješnom.

Imamo dovoljno dokaza, izvučenih iz raznih područja, o takvima koji je žele istjerati iz srca kršćanina. Neki izjavljuju da se takva ljubav upravlja fantomu jer povijesni Isus, jedini stvarni Isus, nije pristupačan našim istraživanjima. Za druge promjenjena kultura koje su strane jedna drugoj svakog dana sve više udaljuje od nas ljubav i ne dopušta nam više da svojim smatramo dogmatске definicije stare Crkve. Drugi se pak obmanjuju i traže da nam razjasne, u ime napretka psihologije, a osobito u ime otkrića psihoanalize, da nas ta ljubav podržava u sentimentalnoj religiji, na nutnim izvorima, nedostojnima odrasla čovjeka, i kojima se treba odvažno oprijeti da bismo ušli u posjed vjere. Ili nam govore da nas ljubav Isusa Krista, priklanjanje njegovoj osobi, baca natrag i odvodi u oblake, dok bismo naprotiv trebali ostati vjerni zanosu koji počinje od Krista, da ga tražimo i ljubimo u ljudima današnjice i sutrašnjice.

Neki, konačno, koji žele biti filozofima i koji to doista mogu biti, pozivaju nas na razmišljanje koje smatraju višim; oni se trude da nas uvjere kako pravo kršćanstvo ne može nikako više biti kršćanstvo našega vremena.

Onaj koji s prezirom miješa ljubav za Isusa Krista s nekim niskim ili slijepim oblikom sentimentalnosti izlaže se velikoj opasnosti da otvori putove unatrag prema onome bijednom stanju koje sv. Pavao ocrtava kao »sine affectione«.

Što se tiče mišljenja da se ljubav prema bližnjemu suprotstavlja Kristovoj ljubavi, koja joj je izvor, prava je samovolja, kako to ne prestaje dokazivati primjer onih koji se već dvadeset stoljeća napajaju na tom izvoru: kao npr. donedavno Jean Charles de Foucauld, taj sveopći brat ljudi i toliki drugi...

Da bi se konačno sudilo ono što jest ili ono što nije pravo kršćanstvo, mi se uvijek priklanjam o svcima koji ga žive, danas kao i nekada, a da se ne pokušavamo od toga izvuci, radije nego filozofima koji smatraju da ga nadvisuju, a to prepostavljanje ne znači prezir prema filozofiji.

Drugi je nužan zahtjev ljubav i briga za katoličko jedinstvo. Prvi je s ovim usko povezan. Stare protivnosti, koje još danas neki vole ističati, između Crkve i Evanđelja laka je tema jer je posve jasno (treba li o tome upoće govoriti) da ni u jednoj epohi, ni na jednom mjestu, Crkva u svojim članovima nije potpuno vjerna; grijeh koji svagdje vlada nije ju poštedio — ni grijeh kao ni svi ostali biljezi ljudske slabosti. Nije zato manje istinito da je Crkva uvijek ona koja nam prenosi Evanđelje i koja nas danas više nego ikada preko svojih najpoznatijih glasova zove na pravu evanđeosku obnovu; ali je danas jasnije nego ikada to da je sveopća kritika koja se svaljuje na Crkvu vezana uz pokret koji se udaljuje od Evanđelja.

Autentična duhovnost

Neka nam bude dopušteno toj anarhičnoj poplavi, koja ne oskudijeva lijepim riječima da se pokrije, suprotstaviti jedno vrlo jednostavno svjedočanstvo. Ono nam dolazi posmrtno od jedne žene, vrlo inteligentne, koja je čitav svoj život provela u službi siromaha, u nevjerničkoj i neprijateljskoj sredini. Poslije smrti Magdalene Debrel 1964. godine sabrao se priličan broj njezinih malih zapisa. Čitatelj tu može naučiti ili prepoznati što je to autentična kršćanska duhovnost. Može je usporediti s istančanom čistoćom duhovnosti najvećih kršćanskih umova...

Evo izvataka iz jednog pisma koje je Magdalena Debrel napisala 1952. »Od osamnaeste godine dijeleći život s narodom ne samo bez vjere nego i bez kršćanskog osjećanja, vezana duboko za ono što Crkva u Francuskoj nosi od novog i starog, uvjerenam da naša vjernost traži misionarski zanos bez prestanka sve žarči i u isto vrijeme ukorjenjivanje sve jače poslušnosti, odlučila sam poći u Rim u ime svih nas... U želji da to bude čin vjere i mišta drugo, stigla sam u Rim ujutro. Ravno sam otišla na grob sv. Petra... Tamo sam ostala čitav dan, a navečer sam se vratila u Pariz...«

Divna veličina tog jednostavnog gesta ima veću snagu da zadrži je-

dinstvo Crkve negoli toliki protivni znakovi da ga razore.

HENRI DE LUBAC

S francuskoga preveo:
ŽARKO BRZIC

IZJAVA KATOLIČKIH BISKUPA JUGOSLAVIJE O CELIBATU

Još prije par godina napisi o celibatu i njegovoj krizi bili su prava senzacija. Danas je to postala »obična stvar« vjerskog i profanog tiska. Celibat se ozbiljno stavlja u pitanje. Crkva ga se, međutim, ne misli i ne želi odreći. Papa je u svojoj enciklici o celibatu i ponovno u sve češćim izjavama rekao svoju. Pa ipak, stvar se uzgibala i teško joj je vidjeti sve posljedice. Očito, više se ne može prolaziti šutke uz to pitanje. Naši su biskupi, 18. veljače 1970. dali svoju izjavu. Donosimo važnije točke.

Povodom pisanja štampe o svećeničkom celibatu u Rimokatoličkoj Crkvi mi biskupi Jugoslavije smatramo se obvezanima po svojoj savjesti dati slijedeću izjavu našoj javnosti.

Ostajemo u punoj vjernosti i dosljednosti uz nauku II vatikanskog sabora o celibatu. Iskrena srca i s punim povjerenjem u naše svećenike usvajamo razloge kojima Papa Pavao VI kao Petrov nasljednik i vrhovni Pastir cijele Crkve tumači opravdanost i vrijednost svećeničkog celibata u svjetlu Evanđelja i koncilске nauke.

Priznajemo da pitanje celibata nije dogmatsko pitanje već pitanje crkvene discipline, ali čvrsto vjerujemo da je tu disciplinu Crkva uzakonila vođena Duhom Svetim za dobro svoga duhovnog poslanja. Kad ističemo osobitu vrijednost celibata, ne podcjenjujemo time nipošto svetost ženidbe niti vrijednost žene, jer i tu se ostvaruje Božja misao, već naglašavamo da je celibat u Crkvi trajna prisutnost Kristova primjera na koji Duh Sveti poziva za to odabrane da budu svjedočanstvo i ispunjenje potpunog dara cijele ljudske osobe Bogu i braći ljudima.

Poznate su nam i poteškoće koje pojedini svećenik može imati u celibatu. To mogu biti teške osobne drame, kad svećenik trpi osamljenost i hladno nerazumijevanje svoje sredine, ali opće dobro Crkve upućuje na to da ukidanje obvezatnog celibata ne bi bilo podesan lijek za pojedinačne tragedije, jer bi bilo na veliku štetu cijele zajednice.

Iskustvo Rimokatoličke Crkve unatoč pojedinačnih odstupanja potvrđuje da celibat oslobađa svećenika kako bi se mogao posve predati Isusu Kristu za spasenje ljudi, da cijelim srcem i potpunim darivanjem svoje osobe i života naviješta Radosnu vijest: Tim darom svećenik umnaža i svoju životnu radost. Svećenik je svojim celibatom, kaže Koncil, »živi znak onog budućeg svijeta koji je po vjeri i po ljubavi već prisutan, u kojem se sinovi uskrsnuća neće udavati ni ženiti« (PO, br. 16). Svećenik je svojim celibatom poziv mladima i primjer oženjenima da ostvaruju svoju ljudsko dostojanstvo živeći svaki u svom staležu u duhu evanđeoske čistoće.

Najdublji motiv zbog kojega stojimo uz zakon obvezatnog celibata jesu interesi Božjega Kraljevstva prihvaćeni s potpunom ljubavlju prema Kristu i Crkvi. Celibat shvaćen kao cjelovito predanje ljudske osobe Isusu Kristu i njegovu djelu zbog Kraljevstva Božjega ima svoje puno opravdanje i razumijevanje samo u svjetlu vjere. Što je vjera dublja to se više razumije vrijednost